

บทที่ 2

หลักการสืบสวนคดีอาญาเบื้องต้นทั่วไป

1. ความหมายของคำว่า “การสืบสวน”

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(10) บัญญัติความหมายของคำว่า “การสืบสวน” ว่าหมายความถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

2. วัตถุประสงค์ของการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน

2.1 เป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน เป็นการสืบสวนก่อนที่จะมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและเป็นแนวทางสำหรับการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น เช่น การเฝ้ายาม , การยืนเฝ้าจุด ฯลฯ เป็นต้น

2.2 เป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด เป็นการสืบสวนหลังจากมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น

3. เจ้าพนักงานที่มีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 17 กำหนดว่า พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจสืบสวนคดีอาญาได้ เมื่อประกอบกับมาตรา 2(16) จึงสรุปได้ว่า เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ทำการสืบสวนคดีอาญานั้น ได้แก่

(1) เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และตำรวจ เป็นต้น

(2) พศคิ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายซึ่งคนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปรามตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์

(3) เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต ในเมื่อกระทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายซึ่งคนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม ในคดีที่กระทำผิดต่อพ.ร.บ. ฝิ่น สุรา และกัญชา เป็นต้น

(4) เจ้าพนักงานกรมศุลกากร ในเมื่อกระทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งคนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม ในคดีที่กระทำผิดต่อพ.ร.บ. ศุลกากร เป็นต้น

(5) เจ้าพนักงานกรมเจ้าท่า ในเมื่อกระทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งคนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม ในคดีที่กระทำผิดต่อพ.ร.บ. เดินเรือในน่านน้ำไทย เป็นต้น

(6) พนักงานตรวจคนเข้าเมือง ในเมื่อกระทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งคนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม ในคดีที่กระทำผิดต่อพ.ร.บ. คนเข้าเมือง เป็นต้น

(7) เจ้าพนักงานอื่นๆในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งคนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม เช่น เจ้าพนักงานกรมป่าไม้ ในคดีที่กระทำผิดต่อพ.ร.บ. ป่าไม้ เป็นต้น

4. วิธีการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน มี 5 วิธีคือ

4.1 การซักถามบุคคล ได้แก่ การซักถามบุคคลที่อยู่ในที่เกิดเหตุ บุคคลที่อยู่ใกล้ที่เกิดเหตุ บุคคลที่เป็นผู้เสียหาย และบุคคลใดๆที่คิดว่าน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้อง

4.2 การตรวจสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งทำได้ 4 วิธีคือ วิธีตรวจสถานที่เกิดเหตุแบบเส้นขนาน วิธีตรวจสถานที่เกิดเหตุแบบรูปขดลวด วิธีตรวจสถานที่เกิดเหตุแบบแบ่งเขต และวิธีตรวจสถานที่เกิดเหตุแบบเป็นรูปวงล้อ

4.3 การเฝ้าตรวจบุคคลถึงของและสถานที่โดยวิธีปกปิด ซึ่งมีวิธีปฏิบัติอยู่ 3 วิธีคือ

4.3.1 การเฝ้าตรวจชนิดเคลื่อนที่ ได้แก่ การเดินสะกดรอย และการใช้ยานพาหนะ เป็นต้น

4.3.2 การเฝ้าตรวจชนิดประจำที่ ได้แก่ การเฝ้าตรวจเคหะสถาน อาคาร หรือ

สถานที่ต่างๆ ฯลฯ เป็นต้น

4.3.3 การเฝ้าตรวจชนิดใช้เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ เช่น เครื่องลอบฟัง เครื่องดักฟัง ฯลฯ เป็นต้น

4.4 การใช้สายลับ การสืบสวนในลักษณะสายลับ คือใช้วิธีปลอมแปลง หรือปลอมตัว เข้าไปอยู่กับบุคคลหรือสถานที่ที่ต้องการ ได้ข้อเท็จจริงและหลักฐาน

4.5 ข่าวกรองตำรวจ คือการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานจากด้านการข่าว จากกรรมวิธี 5 ประการคือ.

(1) โดยการรวบรวมข่าวสารจากแหล่งข่าวต่างๆ เช่น สถานีตำรวจ ศาล เรือนจำ กรมสรรพากร การทะเบียนราษฎร การสื่อสารแห่งประเทศไทย โรงพยาบาล ธนาคาร สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ โรงแรม โรงภาพยนตร์ และสถานที่อื่นๆ ฯลฯ เป็นต้น

(2) การประเมินค่า หมายถึง การกำหนดความเชื่อถือได้ของแหล่งข่าวและความแน่นอนของข่าวสาร

(3) การวิเคราะห์ คือการแยกข่าวที่ประเมินค่าแล้ว เพื่อพิจารณารายละเอียดของข่าว เพื่อข้อเท็จจริง และความสัมพันธ์ระหว่างกัน ทั้งวิจัยและการตรวจสอบเนื้อหาข่าว

(4) การสนธิกรรม คือการนำข่าวต่างๆที่ผ่านกรรมวิธีตามลำดับข้างต้นมา ประกอบ เพื่อกำหนดสภาพของข่าวที่น่าจะเป็นไป และ

(5) การตีความ หมายถึง การดำเนินการ 3 ขั้นคือ การวิเคราะห์ การสนธิกรรม และการอนุมาน(การพิจารณาเหตุและผล) เพื่อหาความหมายที่แฝงอยู่รวมทั้งข้อยุติ

5. ขั้นตอนภายหลังการสืบสวนเสร็จ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มิได้กำหนด มรรควิธีและขั้นตอนในการวินิจฉัยสั่งการเมื่อได้ทำการสืบสวนเสร็จแล้ว กล่าวคือมิได้กำหนดวิธีปฏิบัติตามกฎหมายไว้เป็นการชัดแจ้งนั่นเอง แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 125 จะบัญญัติให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ที่ได้ทำการสืบสวนไปทั้งหมด หรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใดตามคำขอร้องให้ช่วยเหลือ ให้ตกเป็นหน้าที่ของพนักงานนั้นจัดการให้มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบก็ตาม ก็เป็นเพียง

ข้อบัญญัติส่วนหนึ่งเท่านั้นในกรณีการสืบสวนปรากฏข้อเท็จจริงและหลักฐานมีมูลความผิดทางอาญา แต่เรื่องอื่นๆนอกเหนือจากนี้กฎหมายมิได้บัญญัติไว้ ซึ่งต่างกับกรณีของการสอบสวน

6. ขอบเขตอำนาจในการสืบสวนคดีอาญา

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 17 พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร

ฎีกาที่ 140/2490 (ประชุมใหญ่) แบ่งออกเป็นว่าถ้าเป็นตำรวจต้องเป็นตำรวจตลอด 24 ชั่วโมง และมีอำนาจสืบสวนได้ทั่วราชอาณาจักร แต่ถ้าเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำนาจสืบสวน จำกัดเฉพาะในท้องที่ที่ตัวเองประจำอยู่

ฎีกาที่ 1670/2509 ตำรวจดับเพลิงมิใช่มีหน้าที่ดับเพลิงเท่านั้น โดยทั่วไปมีหน้าที่สืบสวนคดีอาญาได้ ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 17